

LA RENAXENSA,

PERIÓDICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS

SURT LOS DIAS 1 Y 15 DE CADA MES.

Preus de Suscripció.	Redacció y Administració.	Reclams.
Tres mesos. 6 Rals.		Los suscriptors, per ratlla. . 1 1/2 Ral.
Al estranger, tres mesos. 9 »		Los no suscriptors, per id. . 1 »
Un número sol. 1 »	Carrer de Ripoll, n.º 22, pis segon.	Passant de 10 ratllas á preus convencionals.

SUMARI.

Francisco Xavier Dorca (Continuació): per Emilio Grahit.—La mestressa jove: per Maria Forner.—Ensomni (Poesia): per Martí Genís y Aguilar.—Corts Catalanes, per M.—En l'álbum d' En F. M. (Poesia): per Joseph Julian Cervera.—La Jove Catalunya.—Novas.

FRANCISCO XAVIER DORCA.

SA VIDA Y SAS OBRAS.

(Continuació).

V.

COLECCION DE NOTICIAS PARA LA HISTORIA DE LOS SANTOS MÁRTIRES DE GERONA, Y DE OTRAS RELATIVAS Á LA SANTA IGLESIA DE LA MISMA CIUDAD; SEÑALADAMENTE EN ORDEN Á SU CATEDRALIDAD Y CONEXION CON LA INSIGNE COLEGIATA DE SAN FÉLIX: Á SU ESTABLECIMIENTO POR CARLO MAGNO: Y Á LA NECESIDAD DE RECTIFICARSE EL EPISCOLOGIO DE LOS SINDALES GERUNDENSES, IMPRESAS EN EL AÑO 1691: SU AUTOR EL DOCTOR D. FRANCISCO DORCA, EX-CATEDRÁTICO DE JURISPRUDENCIA, Y DE LETRAS HUMANAS DE LA REAL Y PONTIFICIA UNIVERSIDAD DE CERVERA, CANÓNIGO DE LA SANTA IGLESIA DE GERONA; Á CUYO ILUSTRÍSIMO SEÑOR OBISPO Y CABILDO RESPETUOSAMENTE LA DEDICA.—LA PUBLICA D. JOSEF DORCA, PRIMO DEL AUTOR, CANÓNIGO DE LA MISMA SANTA IGLESIA.—CON LICENCIA —BARCELONA: EN LA IMPRENTA DE TECLA PLÁ, VIUDA, ADMINISTRADA POR VICENTE VERDAGUER, EN LA CALLE DE LOS ALGODONEROS.

D' intent só copiat paraula per paraula la portada d' esta obra, puig qu' ella expressa bé s' historia.

Comensà ab una dedicatoria al Ilustríssim Bisbe y Capital de la Santa Iglesia de Gerona.

En lo prólech condemna fortment las actas falsas de mártirs, dóna retglas pera conéxerlas y acaba tractant de la falsetat d' alguns cronicons; y, després de mostrar la desconfiansa ab que s' deuen mirar unas y altres, al volguer tractar assumptos com los qu' ell estudia, acaba 'l prólech ab las següents paraulas: «Ab los matexos temors y desconfiansas faig aquesta colecció de noticias: y tant més, quant la passió dels mártirs de que s' tracta, es anterior á mes de 1400 anys á nostres temps. Seria no sols lleujeresa, sinó també intolerable vanitat, alabarme d'

haver acertat ab tot; ni aspira á tant lo conexement de ma insuficiencia.»

No he pogut menys de copiar aquí aquestas paraulas, perque molt bé retratan lo carácter humil del sabi Dorca y de la present obra.

Aquesta consta d' un article preliminar y quatre capítols.

L' ocupa l' article preliminar de «la persecució de Diocleciano; ab una breu noticia cronológica de nostres mártirs.»

L' article I, tracta «dels sants mártirs Vicens, Oroncio, Víctor, Aquilina sa mare, y son marit qual nom s' ignora.» Se dividex en vuyt párrafos, que tractan de lo següent:

Primer: «Compendi de l' historia dels referits Sants, segons llurs actas y 'ls Martirilogis.»

Segon: «Del temps en que foren trasladats de Gerona á Embrum los Sants cossos de sant Vicens, Oroncio y Víctor.»

Tercer: «De l' autor y de l' antigüetat de las actas d' aquets Sants Mártirs.»

Quart: «Sobre la llegalitat de las actas de nostres Sants, contra 'ls reparos de Tillemont y Tamayo Salazar.»

Quint: «Continúa la defensa de las actas contra las conjeturas de P. pebroquio, que posa á Colliure la passió de nostres Sants.»

Sisé: «Disertació I. Sobre 'ls antichs límits d' Espanya respecte á la Galia Narbonense; ahont se demostra que Colliure, ó siga Hiliberis, com ho creu Pepeleroquio, no era de la provincia Tarraconense, ni d' Espanya, en temps de Diocleciano; sinó de la Galia Narbonense.—Addició ó apéndice relatiu á la Galia Narbonense y al Rosselló, de qual pertenencia era Colliure.»

Seté: «Disertació II. Sobre las actas de Santa Llogaya en orde als molts martiris que diuen ecsecutá Daciano á la Galia; y á la série, ó Itinerari que posan dels viatges de Daciano.»

Octau: «Apéndice de Sant Pons, Bisbe de Gerona.»

Lo capítol II tracta: «Dels Sants, IV mártirs Germano, Paulino, Just y Sicio; y d' altres XXIX que nombran los antichs Martirilogis, singularment los

Geronimians, al dia 31 de maig,» y 's dividex en dos párrafos.

Ab lo capítol III, se publica, aumentada, l'obra que en 1798 publicá á Barcelona l'amich del antor En Joseph de Vega y Leumanat, «Memorias y noticias para la historia de San Félix, mártir gerundense, llamado el Africano.» Després d'algunes paraules d'agrahiment á son amich, hi ha un *prefaci*, dirigit á fer notar la gran estima y devoció ab que 's tingué 'l dit Sant. Lo capítol se dividex en los següents párrafos:

Primer: «Discurs preliminar sobre las actas de Sant Feliu: ahont se demostra s'antiguetat, per la del breviarí y missal Gótic, ó Mozàrabe; y 's defensa sa llegendimitat contra los escrúpols d'alguns crítics.»

Segon: «Breu historia de Sant Feliu segons sas actas y altres documents.»

Tercer: «Provas ó documents, en confirmació de la prescedent historia de Sant Feliu.»

Quart: «Apéndice hont s'esclarexen y confirman alguns passatges de l' historia de Sant Feliu, y de llurs documents.»

Quint: «Apéndice dels Sants [mártirs Romá y Tomás.]»

«Capítol IV: De Sant Narcís Bisbe, y de son diaca Sant Feliu. «Aquest capítol comensa ab un avís al lector, y 's dividex en sis párrafos, que tractan de lo següent:

Primer: «Historia de Sant Narcís, y de son diaca Sant Feliu, segons las actas de la conversió de Santa Afra.»

Segon: «Sobre la antiguetat y llegendimitat de las actas de conversió de Santa Afra.»

Tercer: «Sobre 'l compendi de la vida de Sant Narcís, que portan los «Bollandianos» al dia 18 de mars: ab qual ocasió 's tracta del bisbat de Sant Narcís, y desde ahont se 'n aná á Augusta.»

Quart: «Época, any y dia que morí Sant Narcís.»

Quint: «De la integritat de Sant Narcís; y del famós miracle de las moscas.»

Sisé: «Del lloch ahont fou martiritzat Sant Narcís; y que no fou á la Iglesia Catedral. Ab qual ocasió 's tracta del sermó del senyor Bisbe Oliva.» A est párrafo acompanyan dos apéndice que tractan; I. «De la suposada catedralitat primitiva de l' Iglesia de Sant Feliu; y l' unió ó conexió d'aquesta ab la Catedral;» y II: «Refleccions sobre la conquesta de Gerona per Carles Magno; y la germandat recíproca de l' Iglesia Catedral de dita ciutat, ab la de Velay ó Puy de França.»

Després d'aquest capítol, que es l'últim, segueixen deu documents, formant un apéndice, alguns d'ells de molta utilitat y l'obra acaba ab una «Advertencia sobre la necessitat de rectificar l'Episcologi ó Catàlech dels Bisbes de Gerona, que 's continúa en las Sinodals Geroninas donadas á llum pél juriconsult Francesch Romaguera l'any 1691.»

Es aquesta l'obra qu'ha donat mescrit á 'N Dorca, y ab rahó; perquè ab ella demostra sa gran erudició. S'hi conex al llegista, al llinguista, al antiqvari, al

canonista, al col·leccionador, al historiador, al literato: ab una paraula, 's dona á conéixer com un sabi en tota la estensió d'esta paraula.

Quan ell argumenta, es cosa impossible buscarli un flanch per combátrerlo, perquè tot ho té previst, ja ab provas documentals, ja ab racionis, ja ab lo apuntalat que 's posa ab los crítics de més gran fama.

Com á treball històric, podem ben dir que no es pas millorable.

No s'hi deu buscar cap galanura en l'estil, puig qu'ell sòls se proposava aclarir fets y no escriure una historia. No obstant, axó 'l fa caurer en un defecte que molt fàcilment hauria pogut esmenar, y es l'abundó de citas, posadas en lo test, d'autors, obras, tomos, llibres, capítols, nárrafos, planas y devegadas fins ratllas; puig qu'axí embarassa molt y molt la llegida, y hauria pogut fàcilment esmenarho, com he dit, posantho tot ab notas.

Presenta aquesta obra un caràcter especial. A mí se 'm figura qu'una col·lecció complerta pera l' historia de l'humanitat, d'obras d'aquesta classe, seria 'l fonament mes fort, de la historia, tal com deu esser, segons las eczigencias modernas. Ell, ha buscat y rebuscat tot lo que hi ha per buscar pera complir ab sa missió: ha tingut sort, y lo qu'ha escrit se pot assegurar que quasi, quasi, es infalible: veus aquí per que sò dit que las obras de la classe d'aquesta, son la millor base pera l' historia.

Ara bé; á aquell que busqui un passatemp en l' historia, li recomanaré que no agafi pas aquesta obra, perquè á las quatre planas la liensaria, aquesta obra es solsament pera las personas qu'en la historia cercan alguna cosa més qu'un passatemp.

També es notable la fermesa ab que combat certas tradicions infundadas, cregudas á cegas péls geronins y altres que no ho son; y dich que 's deu admirar, perquè ben clar tenia de véurer que seria criticat d'aquellas personas que no poden sofrir que's contradiguen en res, ni per res aquellas bonicas herencias del poble ignorant, nomenadas tradicions. Per eczemple, la famosa tradició de la presa de Gerona per *Carlo-magno* acompanyada de mil miracles: per ell tractada, cau com un castell de cartas al impuls de sa lògica incontestable.

Calculis si era atreviment, donada l' época y país en que vivia, destruir aquestas faulas que Gerona encara guarda y es probable conservi molt temps.

En conjunt, donchs, perquè altre judici no 'n podem fer, l'obra de 'N Dorca de quetractem es apreciable, per sa critica, y per l'abundancia de noticias y datos que porta, pogentse posar al costat de las obras de consulta: mes no es pas cap historia, puig no reunex todas las circunstancias que per esserho 's requerexen: es sols, com molt bé l'intitula son autor, una col·lecció de noticias eczactas pera formar l' historia dels mártirs de Gerona.

Ningú com 'N Dorca matex ha esplicat tant bé 'l caràcter d'aquesta obra, puig diu lo següent: «Péi demés, no ha sigut mon objecte en aquesta obra fer una historia formal, y ab lo rigor qu'eczigexen las

reglas i' una historia; sinó una col·lecció de notícies pera formar-la; y, á est fi, las he comprobadas ab documents, é il·lustradas ab disertacions tractant ab estenssió y crítica ls asuntos. Emperó no es aquesta una col·lecció de noticias soltas, inconexas, y sens orde, sinó tarvadas entre sí, de modo que forman un cos unit, ordenat y metódich, que pot suplir y fer d' historia.»

Així acaba 'N Dorca son tect, y per cert ab un judici molt y molt eczacte de la sua obra.

Fou esta impresa l' any 1807, en un tomo de 380 planas y ab duas edicions una de lueso y altra económica.

VI.

VERDADERA IDEA DE LA SOCIEDAD CIVIL, GOBIERNO Y SOBERANÍA TEMPORAL, CONFORME Á LA RAZON, Y Á LAS DIVINAS ESCRITURAS: SUJECCION DEBIDA DE LOS SÚBDITOS AL SOBERANO: Y CARGO PRINCIPAL DE LOS SOBERANOS EN EL GOBIERNO. —GERONA AÑO 1803.

Llegit lo títol d' aquesta obra, se vindrá aviat en conexement de qu' es una série de disertacions de dret polítich, en las que sobressurten las consideracions relligiosas que, com á bon sacerdot, tenia sempre á la vista l' autor.

Si 's vol véurer un tant l' esprit d' aquesta obra, caldrá traduhir algun párrafo del prólech.

«Los Textos que 's citan de l' Escritura, encara que sa Divina autoritat es dessisiva per un enteniment ilustrat ab la Fé, se posan també com máximas ó preceptes de la *Rahó*;... Y si s' al·legan testimonis de los S. S. P. P. y encara de Filososps Gentils, y altres Autors, no es pera formar argument de la sola *Autoritat*, sino en prova de lo que dicta naturalment la *Rahó*, d' acort ab los S. S. P. P. y ab los matexos Filososps Gentils. De los proscrits ó notats per lo S. Tribunal s'ols me 'n servexo contra d' ells matexos...»

«En tots los Capítols se combaten directa ó indirectament los principis de *Juan Jaume Bousseau* en son famós tractat del «*Contracte Social*», y en altres obras; pero en lo Capítol IV se demostren ab particularitat sas conseqüencias y contradiccions, y 's desvanexen sos sofismas en lo qu' opina contra la Relligió Christiana...»

«Luego manifesta en lo matex prólech «que no es son intent tractar menudament y ab difusió totas las indicadas materias, sino donarne una idea general...»

L' obra 's dividex en los quatre capítols següents: Primer: «Origen de la Societat Civil, y de son Govern.»

Segon: «Subjecció deguda als Princeps; y sa inviolabilitat.»

Tercer: «Objecte y carácter principal dels Sobirans en lo Govern.»

Quart: «Contradiccions y sofismas de *Joan Jaume Bousseau* en ordre á la Relligió Christiana, per lo relatiu á la societat civil.»

En darrer lloch hi ha un apendix sobre la Relligió, per lo respectiu al Estat y al Govern.»

En general agradan las provas que dona per' afir-

mar sos principis, y encara mes agrada l' cuydado que té en no usar cap expressió inconvenient contra del Philosoph de Ginebra, al qui combat en sas ideas. Cosa no molt comú en aquella época.

Pera tenir una idea de las conclusions que senta será convenient traduhir lo número final; párrafo primer:

«Resultant de son contingut (de la obra): Que lo Autor, y Llogislador de la Societat Humana universal es lo matex Deu: Que la Lley que li ha donat pera son govern y felicitat, temporal y eterna, es la Lley natural de la *Rahó*, millorada ab la *Rahó* revelada, ó ab la Lley Divina de la Relligió; y qu' esta Relligió es la Christiana Católica: Que, conforme á ella, la Potestat del *Principat* en las Societats Civils no es producció humana, ni obra de un *contracte*, sino institució del matex Deu, de qui demana tota Potestat; Qu' als Princeps que l' ecsercexen, deuen estar sotmesos los Pobles, ó Societats Civils particulars, com á Ministres Representants del Diví amor de dita Potestat: Qu' estas Societats, de qu' s' forma la societat universal deuen governarse per la matexa Lley qu' ella; co es, que la Lley de la *Rahó*, millorada é il·lustrada per la Relligió Católica: y que los Gefes Sobirans que la seguxen, com Vicaris de Deu en son Poder y Autoritat, deuen, per lo matex, seguir lo nord de sa Lley Divina, y tenintla per l' objecte principal de sa conducta per' afansar l' acert del govern.»

Parlant en general, cal dir qu' es apreciable per tots conceptes, tant com á obra filosófica, qu' es en lo que més despunta, com á producció lliteraria. Las ideas están magníficament enllassadas, de manera que 's veu desde luego qu' es fruyt de llarchs estudis y de molta preparació. Los pensaments profundos, las ideas elevadas, y ls conceptes abundants sobrepujan á las bellesas literarias, que tampoch hi mancan; puig, al contrari, l' estil templat y aquella elegancia sabia que tant tenen los mestres del saber, la fan digna de figurar al costat de las millors produccions de son temps.

Un exámen detingut de las ideas que desenrotlla, y de las bellesas qu' aquesta obra conté seria cosa molt llarga y axis, en general diré que, respecte á las ideas polítiques, pertenen en tot y per tot á l' escola Teològica, si bé s' hi troban de tant en tant ideas que d' ella s' apartan.

L' obra forma un volum de 146 planas y se 'n tenen duas edicions, una económica y altra luesosa.

DE LAS VENTAJAS DEL GOBIERNO MONÁRQUICO Y DE LA IMPORTANCIA DE MANTENER SIN NOVEDAD LA FORMA DE GOBIERNO YA ESTABLECIDA EN EL ESTADO: PARA MAYOR ILUSTRACION DE LA VERDADERA IDEA DE LA SOCIEDAD CIVIL, GOBIERNO Y SOBERANÍA TEMPORAL ETC., QUE PUBLICÓ EL MISMO AUTOR DE ESTE DISCURSO. —GERONA AÑO 1803.—POR VICENTE OLIVA, IMPRESOR DE S. R. M.

L' idea y la mira que tingué l' autor al escriurer esta obra, l' ecspressa perfectament en lo prólech. Fémne, donchs, un ecstracte:

«L' ecsposició que vaig á fer de las ventatjas del Govern Monárquich en lo cap. I d' est Discurs, no es perquè intenti negar lo degut mérit á las demés for-

mas de Govern, siga Aristocràtic ó Democràtic, absolut ó micsto: ni reprobar son establiment en altres Estats. Y n'hi ha prou pera convèncer del contrari, l'importància qu' en lo cap. II regonech, y provo, de mantenir sens variació 'l govern que 's trovi ja establert l'legitimament. Com s'observin los principis que vaig' esposar (y demostrar si no m' enganyo) en la «Vera idea de la societat civil, Govern y soberania temporal conforme á la rahó y Divinas Escripuras, etc.» qualsevol de las mencionadas formas de govern que pugui esser útil á la Societat: qual bé públich no dependex tant del caràcter de sa constitució, Monàrquica ó Republicana, com de las llums y rectitut dels qu' exzersexen lo poder sobirà: y de qu' arreglin sa conducta als enunciats principis de la Rahó y Divinas Escripuras, que son per si adoptables y necessaris á tota constitució ó forma de Govern.»

«Lo que'm mou únicament al fer esta obreta es un desitx semblant al que manifestá 'l famós publicista Baró de Montesquieu quan..... digué que 's tindria per 'l home més felis, si pogués fer que 'ls ciutadans de tots los països, coneguessin las ventatjas y felicitat de l'Estat y Govern en que 's troban constituïts; y tinguessin ab axó novas rahons d'aymar sa patria, sas lleys, sos debers y son propi Sobirà. Aquet es mon objecte, relatiu principalment á mos conciutadans: y si puch contribuir á que coneguïn més y més las ventatjas de l'Estat Monàrquich, en que de tants setgles nos trobem quietament los espanyols, me tindrè també (com diu lo citat escriptor) per lo més afortunat dels homens. Y axi matexcreuré felissos als conciutadans d'altres Estats, que, reconeguent las ventatjas de son respectiu govern, visquin tranquils y ben trobats en sa política constitució, encara que 'l govern no siga Monàrquich.»

Manifesta, per fi, que aquesta obra podrà servir per' impugnar la carta de Gregoire, dit bisbe de Blois, impugnada ja per altrás.

L'obra se divideix en dos capítols, que tractan:

«Capítol I. Ventatjas del govern monàrquich.

«Capítol II. Importància de mantenir sens novetat la forma de govern ja establerta en l'Estat.»

La teoria que senta en lo primer se reduex á que 'l govern monàrquich, «á més d'esser més natural, més antich y més durader té menys inconvenients que 'ls demés governs; y que per' estos inconvenients que son menys y menors, té remeys més espedits y de més eficacia.»

En lo capítol II se combat fortament la teoria de Rousseau, y s'esten en llargas consideracions pera probar que la potestat sobirana la reben los prínceps immediatament de Deu y no del poble.

Es aquest' obra una germana de l'anterior; axís es que presenta 'l matex caràcter, las matexas ideas, é igual argumentació.

Agrada la manera científica ab que tracta las duas qüestions principals que desenrotlla, puig no s'hi ven aquell apassionament de qu'estaban possehits quants en aquella época combatian las doctrinas de la Revolució francesa. En Dorca, molt al contrari, apoyat en las teorías de Montesquieu, comensa ele-

vantse desde luego als més alts principis de l'espirit pràctic, puig diu en resúmen, y esta es sa teoria: que la millor forma de govern es la monàrquica, mes es precis que cada nació conservi la sua, si vol tenir prosperitat. Teoria que podria esser combatuda per teòrics, pero quant menys, la segona part demostra l'importància en que deu tenirse l'element històric de las nacions: idea admesa pels publicistas de més nota.

No 'ns embrancarém ab estudiar la multitud d'ideas que ecsposa, puig seria un treball interminable, encara que demostrés l'estens saber d'En Dorca.

Las obras que tractan poch ó molt de nostre autor, son principalment: P. Lacanal, «Espanya Sagrada»; P. Villanueva, «Viaje literari á las Iglesias d'Espanya»; Madoz, «Diccionari»; Girbal, «Escriptors Geronims»; donan noticia d'una altre obra d'En Dorca, intitulada: «Discurso en que se manifesta que la potestad soberana la reciben los principes inmediatamente de Dios y no del pueblo;» mes ab tot y haber passat molt temps buscantla no m'ha sigut possible trobarla. Tal volta hi haja en esta noticia una equivocació—ho dich ab pòr d'equivocarme—prenent com á obra diferenta l'capítol segon de l'obra anteriorment tractada, puig qu'allí hem vist ecspanada la qüestió de la soberania: ó tal volta al copiar esta última noticia en la imprenta, se posá com á obra separada, lo que sòls era una explicació de las Ventatjas del govern monàrquich. Axó, enapero, no es més qu'una suposició meua, y que voldria véurer desfeta ensenyantme algú l'obra de que parlo.

(S'acabarà.)

EMILIO GRAHIT.

ENSOMNI.

Com l'aureneta que gentil ne vola
buscant un cel mes blau cap al mitj dia,
creuhant del mar la misteriosa via,
errant y peregrina, tota sola;

Una ànima jo sé que folla un dia
peregrina de amor soleta anava,
batent sas alas per l'esfera blava
derrera de una vana fantasia.

Trist aucellet que allà en la selva ombrosa
pensá senti' una dolça cantarella,
y busca á tot arreu l'aymada aucella
sens l'arbre trová' may en que reposa!

Ahí al ressó tan sois de una armonia,
encantada divina y misteriosa
obrí mon cor; son ala vaporosa
llensí al espay immens de la poesia.

Pensaments gays dintre mon fron brollaven,
com l' auba pura que 'ls matins esguarda
y las boyras dauradas de la tarda
la llum que 'ls dava 'l sol á mi 'm donaven.

L' ayre sutil que mon esprit traspassa,
rojos esto's de nuvoladas bellas,
l' immensitat del mar, ruixats de estrelles
y divinals palaus, envolts en glassa;

Del cap vespre las suaus melancolias,
lo tris plany de la tórtora anyorada
y los dolsos sospirs de l' enramada
tot me eran conegudas armonias.

Ab los cántichs del cel sona ma lira,
reb lo primer perfum de cada flor,
¿que pot faltari 'l cor que encar suspira?
no mes una guspira
ardenta ió Deu! de celesial amor.

Ay! que aquella armonia misteriosa,
nota perduda dels cantars del cel,
me vadar l' esperansa y vegí hermosa
imatge candorosa
en mitj del blau espay del subtil vel.

Era l' amor: volá ma fantasia,
sentí 'm besava un oreig dels mon fron,
vegí una broma blanca que fugia
y agonisaba 'l dia
deixan que l' ombra ne cubris lo mon!

Dolsas iluslons perdudas,
esperansa esmortuida,
benhauransa de la vida,
goigs d' amor, ay! ahont sou?
mon pit du dol y ma lira
ja no trau dolsas tonadas,
no mes llágrimas vessadas
una á una del meu cor.

¡Ay del cor que tant anyora!
ay del ánima que plora
de una ditxa enscmiada
sobre 'ls funerals despulls!
Ay de la flor orgullosa
que obrint son calser ufana
no sab si la tramuntana
li robará son perfum.

Verge d' amor que morires,
suau perfum de flor de un dia,
encis del ánima mia,
ensomi d' angels del cel,
la nit sab de ta hermosura
que quant al cel te 'n anaves
com un rastre allá hont passaves
feyas una ombra de estels.

En lo jardí de mon cor,
dolsa illusió de ma vida,
morta la flor mes garrida
que hi sembra un pur pensament,
no mes hi creix olvidada,
sobre cendra funeraria,
una planta solitaria
que reb lo perfum de Deu.

Abril de 1867.

MARTÍ GENÍS Y AGUILAR de Vich.

LA MESTRESSA JOVE.

Sentiu quina gatzara s' ou dins d' aquella masia?
Y com trincan los gots! Y l' exida está tota plena de
matxos de llampantas sellas! Quins crits! Què hi den
haver? Calleu!... surt un baylet y li podré pregun-
tar... Bò! se n'es tornat á dins. Continuament se
venhen anar y venir noyas que deuen esser las
cambreras de la casa. Mes, cambreras en una masia
de fora?... Y tot es portar platas de viandas plenas y
tornarlas buydas! Y fins la bota del garnatxa que so-
ta la escala fa mes de quaranta anys quieta romania,
avuy s' es oberta y mitx buydada pera celebrar la
festa! Mes, quina festa deu esser que tanta de alegria
á la casa porta? Pot ser la festa major de la vila?...
No: tota l' altre gent es á la trevallada... Y com trin-
can los gots! Prou jan ben arraconadet lo porró, qu'
avuy tots troban lo broch estret pèl vi tant dols, y
quan á doll raja l' alegria no 's deu escatimar lo doll
del ví que ab l' alegria s' acompanya sempre! Y 's
cambian las platas, y 's tornan á omplir los gots, y
vinga gatzara! Las platas venen plenas de pollastres.
En un dir *Jesus* han sigut buydadas! Y sempre las
donzellas d' una part á l' altra! Y may para 'l tragi! Y
's tornan á cambiar las platas, y 'ls gots altra volta
s' omplen, y vinga gatzara, y trinqueja que trin-
queja!
Què será? Què no será?...

En la masia hi viuben un jayo ab duas fillas, joves
y axeridas com duas poncelletas á trench d' auba, y
un fill, *lo gran*, qu' es lo hereu de la casa, qui s' es
mullerat ab la pubilla mes bonica y mes bona de l'
encontrada. Hèus' aquí 'l trinquejar y la gatzara!

Per la festa major, l' hereu y la pubilla ballaren
rams á plassa. Allí's prometeren. Tot just han passat
vuyt mesadas, y l' amor que no te espera ha fet posa-
da en la masia als drings dels gots. Quan se prome-
terèn lo blat ja era tot segat y durava encara lo ba-
trer per las eras y los xarrichs que hi feyan petar los
mossos á cada pare-nostre. Avuy que l' vicari 'ls ca-
sa, lo blat reverdeja per las fexas, mostrant senyals
de una abundosa cullita. Bona cullita portará també
l' amor dels nuvis!

En la masia ja no hi ha 'ls convidats, no hi regna
l' alegria del trinquetx. Ja no hi ha aquell esbarjo
amorós que sol durar molt poch temps. Ara tot es
tranquilat, un amor reposat, mes un amor que du-
rarà tota la vida.

Quan lo pobre jayo passa pèl devant de l'escala, y pensa que la bota qu'al dessota jau ja està mitx buyda, casi, casi s'entristiria y pot ser alguna llagrimota devallaria de sos parpres, sino 's recordés de que per lo hereu fou y pera celebrar l'entrada a la casa d'una nora tan bona y que tant bé de sas necessitats cuyda. Avuy per avuy, tot dinant, ha dit al hereu:

—Ja veus lo que son las cosas! Quan jo la varetx omplir era si fa no fa tant jove com tu. Ara que l'hem buydada ja soch tot vellot que ni pera cavar servexo, y encara qu'ab lo vi d'enguany tornem a omplirla, haurán de passar quaranta tres anys mes pera esser lo qu'aqueix era, y jo no ho podré veurer ja!

Y tot dihent axò, l'pobre vell se posava tot mústich; y l'hereu li responia:

—Bé, pare. Heu de pensar que no pas debades l'hem gastat, que tot per la bona Dolós se feu.

Y l'bon home quedava tot content y feya un pató al front de sa nora, qué mitx enrojint lo cap baxava.

Las germanas de l'hereu, totas contentas n'erán, y tot lo dia no feyan sinó pensar de quina manera podrian servir millor a sa cunyada, putx com abdosas tenian ja sos festejadors, pensavan que si bé ellas contemplavan a la mestresa jove, bé las faria Deu esser contempladas lo jorn que de mestressas joves en altra casa entressen. Y axis passavan dias y fins setmanas sens que la bona y veritable germanó aminvés en res ni per res. Las feynas de la casa anavan repartidas entre las tres y una tranquilat tant santa regnava en la casa, qu'aparexia que en compte de tres donas fossen tres angels.

—Deu fassa que dure!—deya un vell d'un mas vehí.

—Deu fassa que dure!

Tot just han passat quatr' anys. En la masia hi ha hagut un cambi complert. Las duas minyonas festejadoras, ab l'exemple de la Dolós y com que l'amor no te espera, ja se'n son casadas després de cinch anys, pèl baix, de festeta. La mestresa jove, ab quatr'anys de matrimoni ha regalat al hereu un hereuhet y una pubilleta mes fescos y bonicoys que no 'ls angelets de lo altar major, y axò que 'ls de la parroquia tenen nom per lo ben fets que son. Lo jayo, ab quatre anys mes qu'han aumentat lo feix dels que en sa nevada testa pesan. Las parets de la cuyna, la entrada y l'cayre del portal què s'emblanquinaren pèl casament de l'hereu, ab lo fum la una, y 'ls altres ab lo tragi seguit de la casa, se son totas esgroguehidas. La bota de dessota l'escala s'es tornada a omplir de vi novell, y l'jayo 'n guarda la clau de la porta sens a ningú dir hont la te amagada.

L'hereu es a la plana a veure lo mal que ha fet la pedregada. Lo jayo al mas vehí, hont acuden tots lo vells de la vila, y parlan dels mals en la passada centuria esdevinguts y 'ls comparan ab los d'ara. La mestresa a casa cuydant, de las familias; y com se acostaja la mitxdiada, cuydant de amanir quelcom pera satisfer al paladar, que axí ho demana l'estomach en sent que las dotze cauen. Y tot es

anar del bressol a la cuyna y de la cuyna al bressol, que la pubilla es encar' xiqueta y l'sol pica massa pera tindre l'bressol com al ivern dins de la cuyna per mes que esta ben espayosa sia. En tant l'hereuhet, que te mes de tres anys y es mes entremaliat que un dimoniet, es a l'exida atormentant ab una canya las galinas que no de a may quietas, y no es pas una sola la que b'sos espaventaments avisa a la mestresa que ha rebut un tanto de aquell follet que en pau no las deya; y mes de quatre cops lo briball correghent darrera d'ellas, ha ensopugat ab algun roch docant los naturals sustos a la bona mare; que si algun mal te es no saberli trucar poru fort l'esquena, aixó cuan no's ha abalansat en algun marge qu'alashoras l'espant es mes fort, mes si per etzar al fer alguna entremaliadura veu a son avi tot seguit creu y li va a besar la ma com en desgravi de cas faltas. Axi es que la mestresa es la que ha de fer en la casa tota la feyna, putx no te l'ajuda de las duas cunyadas y te de mes lo cuydado de la maynada, y per molt que se escarrasse ab prou feynas pot donar l'abast a tot.

Arriba la mitxdiada, y arriban primer lo vellet y l'hereu despres. Se assentan a taula y l'hereu no tasta casi res.

—Qué tens? — li pregunta sa muller.

—Com has trobat los raims? — li pregunta l'jayo

Tot ho he resseguit... Dat y rebut mitxa cullita! — respon l'hereu tot mustich, pensant tal volta en la falta que 'ls pot fer la meytat de la cullita perduda.

—Si que a fé es massa! Oh, fou una ben forta pedregada! Pocas vegadas s'es vista en la vila! — feu lo vell tot agafant lo porró com per tastar la mena de vi que perdiam.

Y en tant la mestresa jove estava pensant com s'ho arreglaria pera gastar ben poch aquella anyada; y mirava a sos fillets y una amagada llágrima s'escorria per sas colradas galtas mitx avergonyida de que la vejessen. Y tot son trevalis y fatichs! Mes sempre ab lo mateix amor los joves se besavan.

—Deu fassa que dure!—deya'l vell del mas vehí.

Y han passat sis anys mes. La canalleta ja ha fet bona crescuda, mes no son ja sols dos germans. Dos noyetas mes los han vingut a fer companyia. Mes no tot son gotxs!

La casa apar un sepulcre, no s'ou ni un alé. Ni l'jayo ha anat avuy a cal vehí, ni l'hereu a la trevallada, ni la mestresa cuyda de las duas criaturas mes grandetas que com dos orfas desvalguts están jugant en un recó de l'exida. Pel camí puja gent de la vila. Arrivan, y sens fer cas de las criaturas van entrant a dins de la casa. Se comensa a sentir com algun suspir apagat. Que hi deu haver?....

Sia lo que sia, la mestresa haurá de ferho tot, putx las duas cunyadas son a un poble a quatre horas de la vila. Pobre dona! Bé n'ha pasadas, ab deu anys de matrimoni, de penas y fatichs, y bé n'han tingudas de malas cullitas y sembras esguerradas! Y encara no faltarà per la vila algú que anirà murmu-

rant de la bonà Dolós! Arreu hi ha malas llenguas, y una sola es capàs de fer mal à tot una encontrada!

Calleu! ara puja mes gent.... s' ou soroll de esquellas.... Ah! es lo senyor Rectó que ve ab la mula. Baxa y també s' fica á dins. Escoltem. S' ouhen mes sospirs y fins sembla que se escoltin plors. Ara, ja res.

Y passa una estona, y res.

Y passen una y duas horas.... y res!

Què será? Què no será?...

Bernat Mora. 24 Novembre de 186.. Hèus' aquí'l rètol qu' enganxat en un paper sobre una creu negra, en lo fossar de la vila s' llegeix. Hèus' aquí'l que passava en la masia aquella diada que tant misteri s' hi observava. Lo pobre vellet, afexugat pels anys, morí en los matexos brassos de la Dolós. Pobre dona! Bé n' ha passat de fatichs y penas! Y al cap y á la fi també ella tingué de doblegarse al pes del dolor y quatre anys després de la mort del bon jayo, entregá l' anima á Deu! tot just fa un any!

Y los blats han donat á dojo sos daurats grans, y l' xerricar dels mossos se ha escoltat á la rublerta era, y quinze cops mes han verdejat las fexas,... y ayuy l' hereu s' torna á mullerar sinó per amor, al manco pera tindre qui de la maynada cuyde.

Y ara s' veu ben cert allò de que

La primera es pastora,

La segona es senyora.

La nova mestressa regirant las arcas de la roba, ha trobat en lo fons d' una, embolicadas ab un mocador d' erbas, duas onas d' or que la Dolós havia pogut estalviar en quinze anys de matrimoni, y aquellas duas onas... ara han servit pera comprar la callexera pera la sobrevinguda.

La masia y l' vehinat tots s' han cambiats. La masia s' es tota pintada de nou, la bota de sota l' escala s' es tota buydada sense que ningú pensi en tornala á omplir, lo vellet del mas vehí fa ja mes de un any que no pot repetir son habitual:

— Deu fassa que dure! —

Alabat sia Deu!

MARIA FORNER.

Gelida, á 10 de Setembre de 1871

CORTS CATALANAS.

L' any passat la Academia de bonas lletres de Barcelona, obrí un concurs pera premiar á la millor historia de las Corts Catalanas, desde la unió dels dos regnes, ó sia d' Aragó ab Castella. Cap treball va presentarse, y aixó que'l período era curt, las Corts pocas, la época la mes coneguda y l' llenguatge podia esser lo de nostra terra. Per aixó enguany si no estém mal informats ha tornat á obrir lo mateix concurs; de desitjar es que no quedi desert com l' any passat. Pera afavorir los estudis que s' fassin anem á publicar una taula cronológica de totas las Corts hagudas en Catalunya desde que fou

Estat lliure, fins que per ma del butxí nos foren arrencats nostres sants furs y privilegis.

La historia de las Corts Catalanas pot dividirse ab tres épocas, completament s' ajustan á los tres cambis mes capdals de la Constitució y politica nostra y son la de son origen y naxensa corresponent á la dinastia gloriosa dels Berenguers y govern dels Comtes de Barcelona; la de son esplendor y valensa, corresponent á nostre engrandiment y conquistas y dinastia de la Casa Aragoneas y la de son decaiment y pobresa ó sia la de nostra unió ab Castella y dinastia Austríaca. En la primera nostre poble se formava y las institucions naxian, las Corts no tenen forma fixa, sols se pensa en las guerras; en la segona arribarem al temps de nostre senyorio y prepotensa y ab las armas y las lletres conquerirem tota la terra, llavors las Corts mostran tota la sabiesa, honradés y valentia de nostres pares, reys y poble se fan dignes d' ellas, en la tercera ab la unió ab Castella ve nostra decadencia, quedantnos sols, com diu molt be'n Capmany, aquella feresa, desconfiansa é inquietut inherents á un poble lliure y pobre, á qui de sas prerrogativas y grandesas passadas, no li restan mes que las cerimonias y etiquetas; las Corts son gaire be pura fórmula, y en las pocas que se celebran ben poch, per no dir res, s' estatueix per lo bé comú de la terra.

La principal questió al tractarse de la Cortss Catalanas, es la referent á saber quan foren verdaderas Corts, quan hi tingueren entrada en ellas los tres brassos y especialment lo popular ó real, si desde bon principi ó si fins nostres millors temps durant los reynats dels Jaumes y Peres. Los que sostenen la primera opinió dihuen que en las primeras Corts celebradas en nostre terra, si tal nom pot donarselhi en 1068, qu' es quan se publicaren los Usatges, s' hi ven la influencia del poble, per quant eixos no son mes que los usos y costums populars, lo mateix comens de la llei ho diu «*Hæc usalia sunt*» per manera que encara que segons la mateixa llei al descriure los qui hi prenguessin part, apareix que sols hi foren convocats los nobles ó bras militar, aixó no obstant las costums del poble tenian tanta forza que sols sobre ellas va tractarse y se hi coneix sa influencia, directa ó indirectament dihuen hi va pendre part, y si no en la redacció material y en los concells ó juntas, en las bases y discussions hi interveniren; per aixó sens dupte lo senyor Pi y Arimon en la obra «Barcelona antigua y moderna» diu que los Usatges foren redactats en Barcelona en 1068 per Ramon Berenguer primer ab intervenció de totas las classes y aixis mateix ho diu lo comentarista del dret catalá D. Pere Nolasch Vives en sa nova edició dels Usatges en la que assenta que lo dit compte ab sa muller Almodis, pera ennobrir y extendre mes sa bona fama, convocaren Corts generals en la ciutat de Barcelona, en las quals ab intervenció y consell dels bisbes, prelats y altres eclesiástichs, barons, nobles, cavallers, ciutadans y homes de vila donaren los Ussatges. Los de la segona opinió dihuen que á lo poble no se li ven concorre per dret propi fins lo reynat de Jaume I y casi millor fins lo de Pere III y que per lo tant fins á n' aquet período no s' pot dir que fossen verdaderas

Corts las que celebravan nostres Comtes y Reys. Nosaltres creyem que lo feudalisme imperava massa durant nostres Comtes pera que lo poble pogués tenir tanta importancia que pogués concorre en Corts y encara que ab las freeqüents relacions que haviam tingut potser primer que cap altre nació ab las célebres ciutats de Venecia, Pisa y Génova, lo poble havia comensat á adquirir preponderancia per sa riquesa, activitat é industria no per aixó tenia veu en Corts, per mes que se tinguessin en compte sas costums y modo d'esser; y la prova que no hi intervenia, es que en las primeras Corts que s' deixa de tractar de las trevas, cosa tan comúna en aquells temps, y se tractá del profit de la terra (ad tractandum de communi utilitate terræ) que foren las celebradas en Barcelona en 1125, consta que hi assistiren prelats, com á tals y no com á senyors feudals segons avans y per lo tant com á nobles, purament nobles, pero no poble.

Mes deixant eixa y altres questions de importancia pera la historia de las Corts catalanas, nos concretarem á la taula cronológica de las celebradas, posant la fetxa al marge, luego lo lloch ahont tingué lloch la Cort, y per últim lo autor que 'n tracta ó arxiu ahon se 'n troban noticias.

Ramon Berenguer I.

1064. *Barcelona*. Alguns posan com á primeras Corts la reunió ó consell que Ramon Berenguer dit lo Vell ab sa esposa Dona Almodis, tingué ab alguns bisbes y Senyors pera tractar de unas Constitucions de pau y treva. Mes se pot dir que ans be fou un concili que no pas Cort. Lo feudalisme ab tota sa prepotensa s' ensenyorejava damunt nostra terra, las armas eran la única ocupació dels senyors d' ella, los habits de la guerra y l' orgull propi de qui va reconquistant lo seu territori, junt ab las pocas relacions que per efecte de la época, entre 'ls diferents senyors y fins entre 'ls mateixos vassalls hi havia, feya que hi hagués un estat tal de anarquia que 'ls incendis, los robos y las devastacions era lo que mes campejava; la Yglesia ab sa misió de pau era imposible que ho pogués veure be, ni 'ls reys podian permetrho y així era que junt ab los prelats y ab los mateixos Senyors, se reunis la assemblea pera tractar de posar pau y treva, al menys en dias assenyalats. L' iglesia donchs era la que hi jugava lo primer paper, los nobles sols hi assistian pera quedar mes obligats, per manera que eran verament Concilis y no pas Corts. Aixis es célebre lo Concili, en que per primera volta se trobaren reunits bisbes y magnats, celebrat l' any 1041 en lo poble de Toluges, á una lleugua escasa de Perpinyá, presidit per lo arquebisbe de Narbona, en que s' establiren unas contitucions de pau y treva. Mes los desordres havian pres massa prepotença, estavan las costums massa arraigadas pera que pogués tenir compliment lo manat, per altre part se multiplicaren massa las dias prohibits ó reservats y tot feu que 'l mal no tingués remey, per aixó s' anaren

convocant mes y mes Concilis ó assembleas, com la que convocá 'l bisbe de Vich per ausencia del de Elna en lo propi Teluges en 1047 y en lo quin se troba que hi foren convocats molts llaichs aixis homes com donas, la de Barcelona en 1054, la de Vich en 1027 y altres y la de 1064 que posám á dalt y que sens dupte se li dona 'l nom de Cort per esser convocada y presidida per lo Rey en lloch d' algun bisbe. N' existeix una copia en la Biblioteca del Escorial, cid. Z. i. 4.

1068. *Barcelona*. Podem dir que foren las primeras Corts, en ellas D. Ramon Berenguer va sancionár 'ls Usatges de Barcelona, que havia manat com pilars; com hem dit apareix que sols hi assistiren nobles, mes no 's pot desconeixe la influencia del clero y del poble: d' allavoras data la verdadera Constitució Catalana: Ne tractan, *Ortiz de la Vega* tomo IV pág 112, *Balaguer* tomo I página 470, *Bofarull, condes de Barcelona*, tomo II pág. 2. *Capmany* tomo II, y *Piferrer* tomo II pág. 103.

Berenguer Ramon II.

1085. *Barcelona*. Alguns no la posan com á Cort pus que no fou convocada per lo Rey, sino que la convocaren los nobles pera provehir de tutor á Berenguer Ramon fill de Ramon Berenguer cap d' estopes y venjar la mort de son pare, en ella hi concorregueren nobles y prelats, mes eixos com á Senyors feudals no com á bras eclesiástich. Ne tracta *Balaguer, historia de Catalunya* tomo I página 494.

Ramon Berenguer III.

1125. *Barcelona*. Es en las primeras Corts que 's tracta del interés general de la terra, hi assistiren nobles y prelats com á tals; poble no encara; *Feliu, Anales de Cataluña*, tomo I pág. 333 diu que en eixas Corts se doná forma al govern de Catalunya, se tracta de la inmutitat eclesiástica, se feu un tractat ab las repúblicas de Pisa y Génova per lo qual eixas se obligavan á pagar deu onsas ab or per cada barco ó vaixell gros que fletat en ellas vingúés á nostres ports. (*Balaguer* tomo I pag 664, *Pujades* llibre XVII cap. 50.)

Ramon Berenguer IV.

1143. *Girona*, Zurita en sos *Anals de Aragó*, llibre II cap. IV, diu que en 27 de novembre, estant Don Ramon Berenguer celebrant Corts en Girona, va admetre als cavallers del Temple y 'ls hi va donar diferents castells; á lo que pareix, mes que Corts, varen esser una assemblea ó junta presidida per lo Rey ab assistencia de prelat y comtes, pera formalisar lo conveni otorgat per lo Rey ab los Templaris per lo quin eixos renunciavan á favor del nostre Comte, la tercera part del regne d' Aragó, á ells deixada per lo rey D. Alfonso y en cambi D. Ramon Berenguer los hi feya donació de molts castells y vilas. Lo particular es que tractantse de cosas

d' Aragó no hi intervingués Dona Petronila. Ne tractan, á mes de dit Zurita, *Pujades* lib. XVIII, cap. VIII, *Piferrer*, tomo II de Catalunya pàgina 143. Arxiu de la Corona d' Aragó, armari dels Templaris.

Y arribem á la época segona, avans empero d' entrarhi debem fer notar que lo poble ó bras real anava adquirint ja gran preponderancia la proximitat del mar, la activitat propia de nostre caràcter y la forsa y valentia que de si dona un país montanyós, havian fet que las repúblicas italianas, reinas allavoras del mar mediterrá, vinguessen fins á nosaltres y al coneixens cerquessin nostre comers y tracte. Font eix de civilisació anarem adquirint costums socials que 'ns elevaren en mitj la feresa d' aquells segles, y mentres que 'ls altres països y nobles se dedicavan no mes á las guerras y reconquistas, lo poble nostre s' anava enriquint ab lo comers, adelantant en las industrias y adquirint verdadera importancia. Així trobem ja en lo segle XI establerts mercats y firas en diferents vilas y ciutats; així veyem ja á Barcelona ajudar ab una poderosa escuadra y diners, al Comte Berenguer III pera la reconquesta de Tortosa y en cambi cedirli aquell molts privilegis, y veyem concedir tambe diferents cartas de privilegis á Tortosa, Cambrils y moltras altres ciutats y vilas, á medida que s' anava reconquistant la Catalunya. Per aixó lo feudalisme prengué menos peu entre nosaltres qu' en moltras altres terras y per aixó la influencia del bras popular se feu sentir sempre y prompte l' hem de veure pendre part per dret propi, y no com á gracia segons havem vist, en las Corts Catalanas.

(Seguirá.)

M.

EN L' ALBUM D' EN F. M.

COM Á PENYORA D' AMISTAT.

En la boreria del manso riu
qu' en sa corrent
bressat ne porta com en un níu
mon sentiment;

blanca y mes pura que la alborada
naix una flor
que te en son calzer plors de rosada
que llensa Amor.

Ni 'l sol la torra ni 'l vent l' arranca,
que sol y vent
son carinyosos ab la flor blanca
del sentiment.

Cull sa poncella; pensa á guardarla
qu' ella aconsola, qu' es sa virtut;
y si la dexas pot mustigarla
l' alé què llensa l' ingràtitut.

Barcelona, 1870.

JOSEPH JULIAN CAVERO, de Murcia.

LA JOVE CATALUNYA.

(Composicions rebudas en Secretaria.)

1. Himne.
Que la pobra de sa mara
ab l' amor ho perde tot.
(F. P. Briz.)
2. Un sol crit de tots los cors.
1.
3. Nostra mara.
Desperta, ferro!
4. A Catalunya
Si gran erats ahir, gran
est avuy patria meva.
5. La mitxdiada.
Ompla 'l got, Perico!
6. A la terra catalana.
.....corona avuy sa testa
L' olivera, lo pampol y l' espiga;
Lo trevall y la joia y la riquesa.
(J. Roca y Roca.)
7. La Jove Catalunya.
Cantem.
8. La Renaxensa.
O travail, sainte loi du monde
ton mystère va s' accomplir.
(Lamartine.)
9. A la Jove Catalunya.
Avant, avant.
10. Catalunya
«Per assi no passa Dèn
«que no parli llemosi!»
11. La cansó del català
—Aqui teniu l' estatua,
si 'us plau donàuli vida.
12. Los fills de la Terra.
Los d' avuy som fills d' ahir.
13. A Catalunya.
Himne.
14. Lo fill del treball
Ço es y bon pes.
15. L' Himne de la Pàtria.
Aleluya.
16. Lo cant de la Germanó.
—Alsat, Llätser!
17. A Catalunya.
(*)
18. La llengua Catalana.
Resurrexit!
19. Himne.
Sedes sapientia.
20. La Jove Catalunya.
Spes.
21. Himne de la Jove Catalunya.
Patria, Fides, Amor.
22. L' esperit novell.
Avant y fora!
23. La sahó de la terra.
Farém pá novel!

24. A ma terra.
An! Via fora!
25. Cant de la terra.
Renaxensa.
26. Himne de la Renaxensa.
¡Oyda!
27. La vella filosa.
Ahir!
28. La Llibertat.
Eres lo cel de la vida.
29. La cansó de la pubilla.
Trevallant cantan.
30. La de tots.
La barretina encara vol dir independència.
J. Collell.
31. La veu de la Terra.
Avuy, demà... sempre.
Quintana.
32. Catalunya.
¡Qui't coneix!

Aquestes composicions que muntan al nombre total de trenta dues, son las fins al mitx dia d'avuy rebudas en secretaria.— P. A. de la J. D.— Joseph Thomàs y Bigas, *Secretari*.

NOVAS.

Está á punt de posarse en escena la nova sarsuela en un acte y en vers, original del senyor Campmany titulada *L'esca del pecat*. Hem tingut ocasió de sentir la música, qu' es del senyor Vilar, y 'ns ha dextat del tot satisfets, tant per son bon sabor popular com per la lleugeresa y gracia que una sarsueleta requereix. Se posará en escena lo dia del benefici del senyor Molgosa pera qui espressament ha sigut escrita.

Lo senyor Vilar acaba d'escriure una joguina sens pretensions titulada *L'fa sostenido* que creyem será posada en escena en lo teatre Talia á la major brevetat y de la qual nos han parlat molt bé. La circumstancia d'esser escrita en prosa nos ha desperatat lo mes viu interès envers ella, putx fa molt temps que tots los vers catalanistas deploravam la falta d'obras dramáticas en prosa escrites.

Al comens de la vinenta temporada teatral, se posará en escena en lo teatre del Circo una sarsuela d'un reputat poeta catalá, y música de D. Joseph T. Vilar, *La torre d'els amors*.

Durant la matexa temporada, segons tenim entés déu estrenarse també una comedia de màgica de molt espectacle, y que será posada en escena en un dels principals teatres d'esta capital. La empresa es difícil, mes lo nom dels autors nos fa esperar un bon resultat.

Entre lo nombrós repertori d'obras que s'posarán en escena en lo teatre catalá durant l'pròxima temporada d'hivern, hi figuran *Lo Rector de Vallfogona* de 'N Frederich Soler, y 'l drama també històrich de 'N Conrat Roure titulat: *Pau Claris*.

La companyia del dit teatre, avans de acabar sas funcions en Olot, hi posará la comedia de 'N Frederich Soler, *L'apotecari d'Olot*.

Fins avuy no hem pogut á pesar nostre ocuparnos del nou drama històrich *El conceller y el monarca* escrit en vers castellá per D. Frederich Soler, conegut en nostra literatura per Serafi Pitarra tant per haver assistit á una de sas darreras representacions en lo teatre de Novetats, com per l'escés de material que no 'ns ha permés allargar la secció de noves. Direm sobre dita obra que si be d'una part en ella domina una servillesa general que es en l'autor molt d'aplaudir y en la que sembla ha posat especial cuidado, no li permet aquesta esplayar sas verdaderas disposicions que están, segons nostre parer, en la pintura de detalls. Lo verdader valor del drama l'hem de cercar en l'elevació de pensaments y en una versificació que encar que peca un tant de conceptuosa, está ben portada y te un cert sabor clasic que li dona particular atractiu. Apart d'axò trobém pobresa en l'argument, perque la part històrica que 'l podria fer interessant á mes d'estar falsejada en alguns incidents, ho está en la pintura d'un dels personatges principals. Tots los historiadors están conformes en afirmar, y dels fets axís se dedueix, que 'l Rey Ferrant lo d'Antequera si accedí á las pretensions del Senat barceloní representat per lo Conceller II En Joan Fivaller, fou contra sa voluntat, fent violencia á son caracter orgullós, presiat solsament davant l'aspecte imponent del poble de Barcelona armat y dispost á defensar sas lleys y seguint lo Concell de sos aulichs que fou contrari á la resistencia; y en tant devia l'afortunat competidor del Comte d'Urgell sentirse ferit de aytal fet, y de tal manera deuria haver encés en son cor la impotent ira, la decidida fermesa dels prohoms catalans, quan al sendemá debon matí partí 'l rey sol y sens cap cerimonia de la Ciutat pera dirigirse á Castella ha respirar *ayres millors* de qual fugida (puig qu'axí per tots los autor se califica) tingué tan prompte noticia 'l Concell com de que havia caigut lo Rey malalt á Igualada, hont de resultas de l'eczacerbació de son mal per los acontexements qu'acabavau de passar finá sos dias. Si axò s'pot conciliar ab lo que resulta de l'obra del Sr. Soler en la qual lo rey sembla quedar convensut de las rahons del Conceller, mogut per la noble conducta de aquet al perdonar al jove Arnaldo de Moncada ayment de sa filla y al permetrer son casament, no afegirem res mes sobre alguns altres detalls qu'ns provan que 'l Sr. Soler no deu haver consultat avans de fer sa obra l'interesant treball d'En Andreu Balaguer insert en lo *Calendari Catalá* d'aquest any en lo qual se donan per primera volta á llum documents oficials de gran importancia qu'han vingut á cambiar lo opinió y á ficsar los fets en un punt tan important y que á falla d'aquells sols 'ns havia tramés la tradició històrica.

També s'estrená en Novetats la segona part del drama *La ronda den Tarrés*.

En la pròxima exposició que donarà lloc per les festes de la Verge de las Mercés, sabem que hi figuraran varies obres d'art, entre ellas uns quadros del senyor Berga y Vayreda, joves prou coneguts en nostras Exposicions artísticas y de quals darreras obres tenim molt bones notícies. També hem vist, destinat al mateix objecte, un quadro de regulars dimensions figurant á Adam y Eva en lo Paradís, ab la singular particularitat d'esser las duas figuras negres, qu' axò mes que son mèrit artístich es lo que 'ns ho fa consignar, sense que per ço intentem dir que no sia bastant ben fet lo quadro, sobretot en quant al dibuix qu' es molt correcte. En lo color si que hi notarem poca exactitut, mes podem assegurar que son autor, no desconegut del públich de Barcelona, se'n portarà ab sa original obra la major part de las miradas dels que l' Exposició visiten.

Lo dia 31 del mes passat tingué lloc la sessió pública extraordinaria, en la qual la Societat Econòmica Barcelonesa de Amichs del País distribuí los premis á la virtut filial y maternal, fundats per lo difunt mestre compositor D. Ramon Vilanova.

Lo saló de sessions estava brillantment il·luminat vejentse en la testera lo busto del distingit mestre. Ocupava lo silló presidencial D. Joseph Mestre y Cabanyes, president de la Societat, lo qui tenia á la dreta al M. Itre. Sr. Provisor Vicari general, y lo Director del Institut de segona ensenyansa. Omplian lo saló, á mes de varis socis, distingits professors del art musical, algunas senyoras y altres personas que volgueren tributar un públich testimoni de bon afecte al difunt mestre, á la memoria del qui s' dedicava la sessió.

Oberta per lo senyor President, lo secretari de la corporació Sr. Fàbregas llegí un curt parlament, fent menció de las clàusulas testamentarias ab las quals llegá lo Sr. Vilanova los premis ja dits, y fent menció també de las personas que s' havian cregut dignas d' obtenir los d' enguany.

Lo primer premi de dos mil rals fou adjudicat á Francesch Armadas, jove de quinze anys, lo qui á pesar de sos pochs anys y d'esser cego, manté á son pare, cego com ell y privat de guanyarse la vida, essent d' una conducta moral recomenable.

Lo segon premi de dos mil rals va concedirse á Rosa Berga, viuda d' un músich, y que sens mes recursos que son treball manual, feya anys que mantenia á duas fillas de poca etat. Mes com als pochs dias d' haberse adjudicat est premi, morí la mare, la Societat cregué just concedir-lo á las duas fillas de la difunta, en parts iguals.

Lo tercer llegat, d' igual cantitat que 'ls anteriors premis lo féu lo mestre Vilanova á las *Germanetas dels Pobres* pera contribuir al sosteniment dels que mantenen exas caritativas y bondadosas germanas; de las quals n' assistiren tres á la sessió.

Lo soci de la Econòmica, nostre amich en Joseph Teodoro Vilar, altre dels aprofitats dexebls del mestre Vilanova, llegí una necrologia del difunt, describint detingudament sa carrera artística, fent ressaltar detalls interessants que posaren en eviden-

cia lo molt saber del distingit mestre com á professor teorich y pràctich y com á compositor, especialment de música relligiosa. Pintà també lo senyor Vilar ab rasgos oportuns la modestia y filantropia que tant recomenavan al difunt, per las quals son nom passarà á la posteritat.

Després de la lectura feta per nostre amich, què fou unanimament aplaudit pels concurrents, lo senyor president cridá als agraciats que anaren á la taula á recullir sos respectius premis, essent entregat á las *Germanetas dels Pobres* lo llegat que 'ls hi pertany.

La sessió fou amenisada també ab un oportú concert instrumental, en lo qui prengueren part alguns dels dexebls del difunt mestre Vilanova y altres artistes.

Comensá ab una sentida y delicada meditació á doble quarteto, composició de Vilar; un capritxo sinfònic, ó transcripció d' alguns motius d' un *Requiem* y d' una lletania del mestre Vilanova, per piano y armonium d' en Sariols, dexeble del dit mestre; seguí una trista ellegia composta espressament per en Vilar, per piano y violoncello. Després se tocá un fragment d' un quarteto en *do menor* d' en Pere Tintorer altre dels aventatjats dexebls del difunt, y acabant lo concert ab una patética plegaria, per piano y violoncello, composició d' en Joseph Pigner, dexeble també del mestre Vilanova.

Prengueren part en lo concert los professors Tintorer, Guinferrer, Sariols, Forga, Vilar, Sanchez (Pare y fill), Masvidal Ferrandis, Huguet y Mayluich.

Acabat que fou, lo senyor President doná las gracias á las personas qu' havian assistit á la sessió y molt particularment als professors que contribuiren dar á la matexa un sello verament artístich, eczecutant las pessas mencionadas, axecantse la sessió á las deu y mitja de la nit.

La Juventut Catòlica de Valencia ha acordat lo programa per lo certámen poetich que celebrarà lo dia 8 de desembre, en lo qual s' adjudicarán los següents premis:

Una rosa de plata, al autor de la millor oda en que 's descriguen las glorias de Espanya, fent ressaltar la protecció que ha degut sempre á la Santíssima Verge.

Un lliri de plata, al autor de la composició poética mes sentida en la que s' ensalci lo misteri de la Concepció Puríssima de Maria y sa declaració dogmática.

Una ploma de plata, al autor del millor treball en lo qui s' refutin los principals errors del racionalisme, treball de curtas dimensions, escrit ab estil senzill adequat á la intelligencia del poble, per servir de llibret de propaganda.

Las composicions que s' acostin en mèrit á las anteriors á juhi del Jurat, obtindrán un accésit, que consistirà en la proclamació del nom del autor y dotze eczemplars de l' edició que despres se publicarà, dels escrits llorejats, axí com de las agraciadas ab las joyas.

Las composicions deurán esser completament inéditas y originals, dirigintse al secretari de la Societat (carrer de Sant Vicens núm. 13) fins al dia 15 de novembre. No han de portar firma ni rúbrica de sos autors, y 'l nom dels matexos anirà dintre un plech tencat, que portará en lo sobre un lema igual al que tinga la composició respectiva.

Hem vist la circular d' invitació que junt ab lo Reglament ha publicat la Junta Directiva «La Asociación para el fomento de las Bellas Artes» que segons deyam en un dels números passats s' ha fundat en la ciutat de Girona. Segons dit reglament l' objecte de la associació es com se veu pel titol lo fomentar lo cultiu de las tres bellas per medi de esposicions periódicas, que inaugurantse ja per las firas de aquella ciutat del vinent mes d' Octubre, ab una que tindrà lloch en lo local del Museu provincial, anirán seguint cad' any. Ab gust anunciar podem á nostres subscriptors la instalació d' una societat que creyem podrá aplegar los grans elements artístichs que eczistexen en aquella provincia y será un poderós estímulo pera que 'ls bons autors fills de la matexa, seguesen avant y donen al públich obras dignes de la fama que alguns d' ells s' han conquistat ja en las esposicions que s' han celebrat á Barcelona.

Los lectores de la RENAXENSA haurán anat seguint ab satisfacció los passos que fins avuy s' han donat pera portar á terme lo projecte de la celebració en esta Ciutat de las grans firas y festas populares que comensarán lo 24 del corrent mes. Esta redacció que s' complau en regonexer los esforços que han fet las dignas Juntas nombradas al efecte pera donar á ditas festas un carácter local, se dol de que tal volta lo poch temps de que s' ha pogut disposar no hage permés poguessen pendre part en ellas la literatura y las ciencias per medi d' algun certámen. Mes en falta d' axò deu cridar l' atenció de qui corresponga pera que 's procure que la sessió literaria que deu celebrarse en memoria del savi historiador de nostres glorias maritimas D. Anton de Capmany y Montpalau, sia digne de la importancia literaria d' esta Capital y suplexe en part lo que en aquest particular s' ha dextat de fer.

Héuse aquí 'ls lemas de las composicions rebudas en la secretaría de la

ACADEMIA BIBLIOGRAFICO-MARIANA,

pera 'l certámen literari de 1871.

- N. 1. Fæderis Arca.
- » 2. Mi corazon y mi lira—te pertenecen, Señora;—porque mi lira te admira—y mi corazon te adora.
- » 3. Refugium peccatorum.—Madre divina, primoroso encanto.
- » 4. Vita, dulcedo et spes nostra....
- » 5. Esta joya, ilerdenses, guardadla entre vosotros:—mostradla á vuestros hijos y habladles con fervor. J. E. P.
- » 6. Con flores del alma mia—quiero ceñir tu cabeza.
- » 7. ¡Que admirable es tu nombre en todos los ámbitos de la tierra!

- » 8. Advocata nostra.
- » 9. Refugium peccatorum. = Flaco mortal, cuando llores—con lágrimas de amargura—culpas, miserias, errores,—acude á la Virgen pura—*Refugio de pecadores.*
- » 10. Di sol vestita—coronata di stelle. *Petrarca.*
- » 11. Y seguiré cantando tu gloria por la tierra—en ti poniendo siempre mi corazon leal. *Zorrilla.*
- » 12. Non est verus devotus Virginis qui ejus non celebrat conceptionem. *S. Anselmo.*
- » 13. ¡Oh si acertara á alabarte como mereces!
- » 14. Fiat lux.
- » 15. Ausent de per qui 'mí moria—de dia y de nit penaba—no mes de perque l' amaba—con l' ánima que tenia. *Dr. Vicens Garcia.*
- » 16. Si poch enginy te mon cant—fe de sebres te mon cor.
- » 17. Estela matutina.
- » 18. Porque en el orbe entero no hay poesía—que traslade al papel mi sentimiento.
- » 19. Patrocinium tuum majus est quam intelligentia concipi possit.
- » 20. ... cants y versos, que l' patrimoni son d' un trist trovaire.
- » 21. Ego mater pulchræ dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctæ spei—Region bendita del Cielo...
- » 22. Ella disipa los acerbos males que al mundo cercan. *Moratin.*
- » 23. Celebrarán mi felicidad todas las generaciones (*Magnificat.*)
- » 24. Estrella meva.
- » 25. España patrimonio de Maria.
- » 26. El que nace ha de morir: el que muere vuelve á vivir.
- » 27. Ego mater pulchræ dilectionis (Eccl. c. 24. v. 24.) Quant en nit entenebrada...
- » 28. Amor del cielo.
- » 29. Maria.
- » 30. Deja que llegue y ante tí postrado olvide al mundo.
- » 31. Yo, cansado peregrino, cuelgo la lira en tu altar. *José Velilla y Rodríguez.*
- » 32. Todo, todo, todo por Maria.
- » 33. Mater pulchræ dilectionis, et agnitionis spei (Eclesiastico XXIV. 24. V).—Bajo tu amparo nos acogemos...
- » 34. Nom q ie tot lloch y tots los temps umplena,—y en ma patria grabat en cada roca.
- » 35. «España, patrimonio de Maria: todo para Maria.» Lema de la Acanemia Bibliográfico-Mariana.
- » 36. Ave, spes nostra.
- » 37. Ego requiram oves meas, et liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis et caliginis. Ezech. XXXIV. v. 11. 12.
- » 38. Este pueblo es Ilerda.
- » 39. O Clemens, ó Pía, ó dulcis Virgo Maria.
- » 40. En ma tristesa—y en ma alegría—un cant tinch sempre—per tú, Maria.
- » 41. Malter Salvatoris.

LA JOVE CATALUNYA.

Esta Societat ha instalat son domicili en lo carrer Mitjá de la Blanqueria, núm. 17 pis 1er. Lo que s' anuncia pera conexement y satisfacció dels socis residents y corresponsals.—Barcelona, 14 de setembre 1871.—P. A. de la J. D.—Joseph Thomás y Bigas, Secretari.

Lo secretari de la Redacció, JOSEPH THOMÁS.

Estampa CATALANA, Petritxol, núm. 6.